

Problematika periodizace dějin hudby

- 1) Periodizace a problematika kritérií
- 2) Základní koncepty užívané pro členění hudebního vývoje:
 - a) koncept obecně historický
 - b) koncept kulturně historický
 - c) koncept hudebně imanentní
- 3) Vladimír Helfert a jeho Periodizace dějin hudby (1938):
 - a) monodiální sloh orientální a řecký (v Evropě zhruba do 6.století)
 - b) monodiální sloh chorální (od 7. až do 2.pol. 10.století)
 - c) monodiální sloh světský (trubadúři, truvéři – od konce 10. stol. do 2.pol. 13.stol.)
 - d) polymelodický sloh (od 10.stol. do 2.pol. 16.stol.)
 - e) melodicko – harmonický sloh (od závěru 16. stol. do 20.stol.)

Literatura:

- [1] Fukač, Jiří: Periodizace dějin hudby.
In: Slovník české hudební kultury, Editio Supraphon, Praha 1997, s. 688-689
- [2] Poledňák, Ivan – Fukač, Jiří: Úvod do studia hudební vědy.
Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 1995, ²2001
[zde zejména kapitoly 2.3, 6.1.2, resp. 6.2.2]
- [3] Helfert, Vladimír: Periodizace dějin hudby. Příspěvek k otázce logiky hudebního vývoje.
In: Vladimír Helfert. Vybrané studie I (red. František Hrabal): O hudební tvořivosti.
Editio Supraphon, Praha 1970
- [4] Smolka, Jaroslav a kolektiv: Dějiny hudby, Togga agency, Brno 2001
[zde zejména úvodní kapitoly, s. 9-30]
- [5] Volek, Tomislav: Hudební historiografie
In: Hudební věda (ed. Vladimír Lébl a Ivan Poledňák), SPN, Praha 1988
[zde kapitoly a-c, 3.sv., str. 653-720]

Problematika periodizace dějin hudby

Periodizace dějin hudby je jednou ze základních otázek hudebně historické práce. Důvod je nasnadě – funkčně i kompozičně technicky široké spektrum historicky vzniklých podob hudby vyžaduje uspořádání – utřídění podle nějakých relevantních hledisek (kritérií). Jako problém se požadavek třídění objevuje v okamžiku, kdy začínají vznikat první přehledy vývoje hudby, v době, kdy si hudebníci začali plně uvědomovat historický rozměr hudby a „objevili“ dějiny hudby. A to bylo zhruba od 18. století, kdy začal být problém členění hudebního vývoje brán a diskutován vážně, naplno však od 2. poloviny 19. století v souvislosti se vznikem hudební vědy jako moderní autonomní vědecké disciplíny.

Existuje celá řada periodizačních kritérií, v zásadě je lze podle jejich charakteru rozčlenit do tří skupin:

- 1) **Hledisko obecně historické** (období: pravěk – starověk – středověk – novověk). Je to první z hledisek, které se začalo v hudebně historické literatuře používat. Vyplývá ze skutečnosti, že hudební historie vznikala jako aplikovaná a specializovaná disciplína historie obecné. Nevýhodou je příliš „řídké“ síto, které není schopno přesně diferencovat a vysvětlit jednotlivé stylové fáze ve vývoji hudby. Zvláštním případem aplikace hlediska obecně historického je periodizace založená na členění hudebního vývoje z hlediska tzv. sociálně – ekonomických formací (hudba prvobytně pospolné společnosti, hudba otrokářské společnosti atd.). Tato kritéria člení do stejných skupin hudební život i velmi odlehlých kultur – nevýhoda spočívá opět v malé rozlišovací schopnosti pro jednotlivé stylové fáze.
- 2) **Hledisko kulturně – historické** (období antické – předrománské – románské – období gotické – renesance – klasicismus atd.). Je to aplikace kritérií vzniklých ve sféře dějin výtvarného umění a literatury, takže tato kritéria (podobně jako u hledisek obecně historických) nevycházejí z podstaty hudebního materiálu a jeho vývojových podob.
- 3) **Hledisko hudebně imanentní** – periodizační kritéria vycházejí z proměn podob a funkcí hudby samé (imanentní – věci vlastní). Periodizace opírající se o tato imanentní hlediska se začínají objevovat na počátku 20. století. V české muzikologii byl průkopníkem tohoto nazírání na vývoj hudby Vladimír Helfert, který nové zásady pro členění hudebního vývoje formuloval v roce 1938 ve své slavné studii „*Periodizace dějin hudby. Příspěvek k otázce logiky hudebního vývoje*“. Zde se vyrovnával s některými dobovými periodizačními koncepty jak zahraničními, tak domácími – českými.

Je proto nutné, abyste se s touto problematikou blíže seznámili studiem následujících titulů, kde je problematika periodizace dějin hudby podrobně rozebrána.